

6

Een (rat)race om de sterren

De concurrentie binnen sterrenkunde kan soms moordend zijn, zeggen Leidse astronomen. 'We hadden één dag om een paper te schrijven'

Ingeburgerd Internationals die de Nederlandse taal en cultuur willen bestuderen, kunnen al veertig jaar terecht bij de bachelor Dutch Studies. 'Het heeft me veel gebracht: ik kon volledig integreren en meedoen'

8

11

Schaamlap Schoof 'Sportief dat hij naar het hol van de leeuw kwam'

4

Is-ie ziek of niet? Smerige scams van online oplichters

Nog geen advies over banden met Israël: raad wil eerst antwoorden

Verwoeste school in Gaza, uit de tentoonstelling *Picturing Scholasticism: The Future of Higher Education in Palestine*

Aangezien aanvullende vragen onbeantwoord bleven, wil de universiteitsraad geen advies geven over het verbreken en opschorten van banden met Israëlische instellingen. 'We kunnen onze mening geven maar op basis waarvan doen we dat dan?'

DOOR VINCENT BONGERS
FOTO SHADI AL-TABATIBI

De commissie mensenrechten/conflictgebieden publiceerde op 23 april haar langverwachte rapport over de samenwerking van Leiden met Israëlische instellingen. Die commissie adviseert om de banden met elf Israëlische partners op te schorten en de samenwerking met één instelling definitief te verbreken. Het college van bestuur nam het advies van de commissie deels over. In het geval van één project waarbij de partner direct en structureel verweven is met leger en defensie, wil het college de samenwerking beëindigen. Het is onduidelijk over welke instelling het gaat: de naam is in het rapport zwartgelakt. Sommige andere samenwerkingen wil het college uitfaseren. De universiteitsraad is om advies gevraagd over het voorgestelde beleid. De raad had nog een hele reeks vragen over het commissierapport en de reactie daarop van het college. Die gaan onder andere over de rol van de universiteit in geopolitiek beleid, wie en hoe samenwerkingsprojecten beoordeelt en de evaluatie van de door het college gekozen koers. Een van de raadscommissies legde deze vragen voor aan ambtenaren om zo het de discussie in de raad van afgelopen maandag voor te bereiden. Maar tot stomme verbazing van de commissieleden leverde dat gesprek echter helemaal niets op. 'Het was een heel bizar overleg', zei Patrick Klaassen van personeelspartij UB maandag. 'Bij elke vraag die we stelden, was de reactie van de ambtenaren: "Sorry, we kunnen geen antwoord geven, want dat is een bestuurlijke vraag en daarvoor moet je bij het college zijn." Dus het onderwerp was in drie minuten afgerond, want er was geen gesprek mogelijk.' Symen de Lange van studentenpartij LSP:

'We stonden blijkbaar bij het verkeerde loket. De vragen zijn doorgestuurd naar het college.' Klaassen: 'We hebben tot twee keer toe voor de publicatie van het rapport vertrouwelijk een informeel overleg gehad met het college over deze kwestie. Vervolgens wordt de daadwerkelijk bespreking van het advies en het besluit van het college onmogelijk gemaakt. Daar heb ik moeite mee.' Anouk Moritz van studentenpartij DSPC vond dat de raad wel degelijk al kon adviseren: 'Er is inderdaad nog veel onduidelijkheid over bepaalde zaken maar we kunnen wel advies geven over de grote lijnen van de koers die het college inslaat. Ik ben het eens met die grote lijn.' Marie Kolbenstetter van personeelspartij PhDoc: 'Uiteindelijk moeten we wel een advies geven over de richting van het college. Dat kan ook als nog niet alles is uitgewerkt. We blijven ook in gesprek over die uitwerking van het beleid.' Volgens een deel van de raad blijven er echter fundamentele vragen onbeantwoord, met name over de ethische afwegingen die het college heeft gemaakt. Klaassen: 'Wat voor gesprek willen we over twee weken met het college hebben, aangezien er geen voorbereiding mogelijk is? We kunnen wel onze mening geven maar op basis waarvan doen we dat dan?' Volgens Moritz heeft het college die ethische vragen al bij het eerste advies, in september 2025, van de mensenrechtencommissie over de studentenuitwisselingsprogramma's met Israëlische universiteiten beantwoord. 'Deze discussie hebben we al een keer gevoerd.' Partijgenoot Elise Gosselin: 'De universiteit moet nu handelen. We hebben weinig mogelijkheden om de genocide aan te pakken, we moeten de samenwerkingsverbanden met Israël dan ook doorsnijden.' Een meerderheid in de raad wil echter wel eerst antwoorden van het college krijgen. 'Het zijn echt prangende vragen', vond De Lange. 'We kunnen echt nog niet oordelen over de koers van het college.' De raad spreekt tijdens de overlegvergadering van 1 juni met het college over de kwestie.

Collegevoorzitter Luc Sels schudt de hand van de Indiase premier Narendra Modi die zaterdag tijdens zijn staatsbezoek de Chola Platen te zien kreeg, links ub-directeur Kurt De Belder, rechts premier Rob Jetten

Universiteit geeft Chola Platen terug aan India

De universiteit gaat de zogeheten Chola Platen teruggeven aan India. De twee sets koperen platen werden vermoedelijk eind zeventiende eeuw opgegraven bij de bouw van een VOC-fort. 'Het is goed dat ze teruggaan.'

DOOR MARK REID
FOTO ANP

Zaterdag werden de stukken symbolisch overgedragen door collegevoorzitter Luc Sels aan de Indiase premier Narendra Modi, tijdens zijn bezoek aan Den Haag, waarbij ook premier Rob Jetten aanwezig was. Wanneer de Chola Platen daadwerkelijk naar India gaan, is nog niet bekend. India vroeg al in 2023 om restitutie van de objecten. De universiteit liet daarop de landelijke Commissie Koloniale Collecties onderzoek doen naar de herkomst van de platen. Die commissie stelt dat de Chola Platen zonder toestemming van de toenmalige eigenaren zijn weggenomen en daarom onvoorwaardelijk moeten worden teruggegeven. Het universiteitsbestuur heeft dit advies nu overgenomen. 'Wij realiseren ons ook goed dat deze stukken van grote historische waarde zijn voor India', liet Sels weten. 'Mede daarom is het van belang dat zij terugkeren naar het land van herkomst.' De platen stammen uit de elfde eeuw en zijn afkomstig uit het Chola-rijk in Zuid-India en zijn beschreven met teksten in het Tamil en Sanskriet. Ze bevatten onder andere informatie

over de rechten van boeddhistische instituties om inkomsten te innen in de dorpen rondom Nagapattinam. Het is onduidelijk hoe de platen precies in Nederlandse handen zijn geraakt. De voornaamste theorie is dat ze bij de aanleg van fort *De Vijf Sinnen* bij Nagapattinam zijn opgegraven. Dit fort diende als handelspost en uitvalsbasis van de VOC, die vanuit het fort gezag uitoefende over de omgeving. De eerste geverifieerde bronnen die de commissie kon terugvinden wijzen erop dat de platen begin achttiende eeuw zijn meegenomen naar Nederland door een dominee op weg terug uit Batavia. Zijn nazaten schonken de objecten in 1862 aan de universiteit. 'De Chola Platen zijn bijzondere stukken in onze collectie', reageert ub-directeur Kurt De Belder op de website van de universiteit. 'De UB heeft beide objecten tijdens de voorbije 160 jaar beheerd, beschikbaar gesteld voor onderzoek, onderwijs en aan een internationaal publiek via tentoonstellingen, publicaties en digitale toegang. Het is goed dat ze teruggaan naar India.'

Waarom je niet alle verontwaardiging moet temperen

Terwijl ik het Lipsius uitliep, zag ik vanuit mijn ooghoek iets roods wat daar eerder nog niet was. Over het straatnaambordje 'Cleveringaplaats' had iemand een rode strook geplakt met een nieuwe naam: 'Lizzy van Dorpplaats'. Het ging daarna heel snel in mijn hoofd. Wat mij betreft mogen de meeste mannen wel door vrouwen vervangen worden, maar Cleveringa? Is dat nou de man die je wil overlakken? En geeft zo'n misser het feminisme niet een slechte naam? Ik was aanbeland bij de kernemotie van het sociale mediatijdperk, het koren op de molen van de ophefindustrie van Big Tech: verontwaardiging.

Bijna had ik die verontwaardiging op sociale media gespuid, maar ik wist mezelf net op tijd tot de orde te roepen. Ik had immers pas nog betoogd dat het uiten van een puur emotionele eerste reactie op bijvoorbeeld de bekladding van het Nationaal Monument niet zo vruchtbaar is, dat je je beter eerst kunt verdiepen in de achtergronden en mogelijke beweegredenen zodat je je eigen reactie beter kunt begrijpen en een beargumenteerde mening kunt vormen met oog voor context, geschiedenis en retoric. De academische weg, zeg maar. Het lukt me heus niet altijd om mijn verontwaardiging op tijd te temperen. Het ging bijvoorbeeld mis toen ik een tijdje geleden een koffieafspraak had in het Literair Café en een bordje met de tekst 'No-study-zone' op mijn tafeltje aantrof. Dat vond ik wat opmerkelijk, niet mogen studeren in een universiteitsgebouw. Het kwam echter niet bij me op dat die bordjes ook op mij van toepassing waren. Ik ben immers geen student.

Totdat ik mijn laptop tevoorschijn haalde om even iets op te zoeken voor mijn collega, en me duidelijk werd gemaakt dat de nieuwe regel dat gedrag niet toeliet. Ik bleef in verwarring achter. Is studeren tegenwoordig synoniem aan het gebruik van elektronica? En waarom mag ik als betalende klant niet een paar minuten mijn laptop gebruiken?

'Spuien over incidenten en individuen is vooral goed voor je eigen gemoedsrust'

Ditmaal lukte het me niet alleen mijn verontwaardiging te beteugelen, maar ook om die in nieuwsgierigheid om te zetten. Daardoor weet ik inmiddels wie Lizzy van Dorp is en heb ik de protestrede van Cleveringa gelezen. Als dat de intentie achter het bordje was, is de opzet geslaagd. Niet alle verontwaardiging moet getemperd worden. Een Kamerlid dat mijn collega's die onderwijzers helpen om Palestijnse verhalen in hun lessen op te nemen beticht van netwerkcorruptie en ideologische beïnvloeding, en oproept tot maximaal geweld tegen Palestijnse vluchtelingen, kan niet anders dan verontwaardigen. Maar ophef op sociale media over incidenten en individuen is vooral goed voor de eigen gemoedsrust. Alleen vanuit een bredere blik, met oog voor context, geschiedenis en retoric, kan zinvolle actie ontstaan. Dat is precies wat Cleveringa deed in zijn rede, waarmee hij zich op 26 november 1940 verzette tegen het ontslag van de Joodse hoogleraar Eduard Meijers. Cleveringa's woorden klinken rationeel en beargumenteerd. Toch is het duidelijk dat ze voortkomen uit emotie. 'Ik zeide U niet over mijn gevoelens te zullen spreken', zegt Cleveringa. 'Ik zal mij eraan houden, al dreigen zij als kokende lava te barsten door al de spleten, welke ik bij momenten den indruk heb, dat zich, onder den aandrang ervan, in mijn hoofd en hart zouden kunnen openen.' Cleveringa wist zijn emoties en zijn gevoel voor moraliteit van argumenten te voorzien en om te zetten in een daad. Voor mij is hij daarmee het toonbeeld van een academicus die zich inzet voor de democratie. Ik stel voor om de helft van de Leidse straten naar vrouwen te vernoemen, en de andere helft naar Cleveringa.

Lieke Smits is postdoctoraal onderzoeker bij het Leiden University Centre for the Arts in Society

Er komen forse bezuinigingen aan

Hoewel niet alle maatregelen van het vorige kabinet worden doorgevoerd, gaat de universiteit stevig bezuinigen, mede door dalende aantallen studenten en promoties. 'Ik word hier moedeloos van.'

DOOR VINCENT BONGERS

Door onder andere stevig te bezuinigen op de universiteitsdiensten voorkomt het college van bestuur dat er de komende jaren grote tekorten op de universitaire begroting ontstaan, zo blijkt uit de kadernota 2027-2031 (de financiële plannen van de universiteit voor de komende jaren).

Het college verwacht in 2027 een tekort van 4,2 miljoen. In 2028 en 2029 wordt juist een plus verwacht van rond de twee miljoen. 'Vanaf 2031 verwachten we opnieuw tekorten - ter hoogte van ongeveer vier miljoen.'

De situatie had een stuk slechter kunnen zijn als alle bezuinigingen van het vorige kabinet waren doorgevoerd. Het schrappen van de Engelstalige opleiding psychologie gaat bijvoorbeeld niet door. Maar veel is ook nog onduidelijk. De Wet internationalisering in balans, bedoeld om de instroom van internationale studenten te reguleren, is nog steeds niet naar de Tweede Kamer gestuurd.

Wat er met alle bezuinigingen van het kabinet Schoof, precies gaat gebeuren is ook nog niet duidelijk. Dat zal allemaal afhangen van de steun die het huidige minderheidskabinet krijgt voor haar plannen.

Wel is zeker dat de instroom van studenten daalt. Dit jaar begonnen er 6600 eerstejaars aan een bachelor in Leiden, dat is iets minder dan vorig jaar. Het aandeel nieuwe internationale studenten daalde van 1440 vorig collegejaar naar 1260 dit collegejaar. Dat komt deels doordat de universiteit niet meer actief werft in het buitenland. Toch hoopt het college dat de ingezette daling de komende jaren wordt omgezet naar een lichte stijging. Dat is mogelijk omdat er een aantal nieuwe opleidingen is gestart.

Hoe dan ook krijgt de universiteit te maken met een daling van de studentafhankelijke financiering van het ministerie van zes procent. Ook komt er minder geld binnen voor promoties, maar liefst negen procent. De bezuinigingen die het college vorig jaar al in de kadernota aankondigde, blijven dan ook staan. Dat betekent onder meer dat de besparingen die voorgesteld zijn door de zogeheten universitaire bezuinigingscommissie 'Andere Tijden' doorgaan. Dat betekent forse kortingen op het International Institute for Asian Studies (IIAS), de Academy of Creative and Performing Arts (ACPA) en het honours-onderwijs.

Ook wordt er zes miljoen gekort op de universiteitsdiensten. Daarvan is al twee miljoen in de begroting verwerkt, maar vier miljoen is nog niet ingevuld. De universiteitsraad heeft instemmingsrecht op de hoofdlijnen van de begroting die is verwerkt in de kadernota en heeft vooral zorgen over de manier waarop de bezuiniging van vier miljoen verder wordt uitgewerkt.

Verder is er extra geld voor het aanpakken van de werkdruk, zei Nadine Potters van studentenpartij PBMS, maandag tijdens de raadsvergadering. 'Maar we willen graag zicht op waar dat aan wordt besteed en wat dat oplevert.'

Nu is er vaak sprake van meer cursussen aanbieden, vulde Symen de Lange van studentenpartij LSP aan. 'Last van werkstress? Volg een cursus! We moeten oppassen dat de extra middelen niet naar leadership-workshops en mindfulness-bijeenkomsten gaan.'

'We komen geen steek verder met dit onderwerp', vond Patrick Klaassen van personeelspartij UB. 'Ik word er moedeloos van.'

Mark Dechesne van personeelspartij LAG wil dat het college de werkdruk veel scherper monitort en die informatie ook steeds met de raad deelt. De raad kan dan ook alleen instemmen met de kadernota als er meer duidelijkheid komt over de invulling van de bezuiniging en het uitgeven van het geld aan werkdrukverlagings. Op 1 juni spreekt de raad met het college over de nota.

De universiteit wil de komende jaren de werkdruk verlagen en de kwaliteit van de opleidingen verbeteren.

Discussietent op dak van Spui wordt (ook binnen) gedoogd

De universiteit biedt onvoldoende ruimte voor kritische discussie, vindt een groep studenten die een partijtent op het dakterras van het Spuigebouw zette. 'We willen niet voortdurend worden gecontroleerd, gekeurd en vertraagd.'

DOOR EMIEL BEINEMA

Opeens stond hij er: een witte partijtent op het dakterras van het onlangs geopende universiteitsgebouw in Den Haag. Het is een initiatief van een groep studenten die vindt dat er te weinig plaats is waar studenten elkaar kunnen ontmoeten, vertelt Balazs Varro (20, international relations and organisations), een van de organisatoren. 'We willen een ruimte creëren waar we met elkaar kunnen praten over de issues op onze universiteit.'

Dat is hard nodig, vindt ook mede-initiatiefnemer Anouk Moritz (21, urban studies), want volgens haar is kritische discussie op de universiteit vaak niet welkom. 'Een bekend voorbeeld is de paneldiscussie van Students for Palestine die in 2022 afgelast werd. Maar zelfs toen ik voor de studievereniging posters ophing voor een evenement over *disability justice*, werden die weggehaald.'

Die ervaringen vormen een patroon, concludeert ze: 'Kennelijk mag ik hier op geen enkele manier zijn die ook maar een beetje politiek is.' De tent staat er niet voor een specifieke actiegroep, benadrukt Moritz, die namens dsp-sc in de universiteitsraad zit. De initiatiefnemers zijn betrokken bij verschillende studentengroepen en ook anderen zijn welkom om een evenement te organiseren

bij de tent, vertelt ze.

'Om samen uit te dragen dat we belangrijke thema's hebben om over te praten, dat we ruimte nodig hebben voor discussie en dat we niet willen dat die steeds gecontroleerd, gekeurd en vertraagd wordt door de universiteit.'

Welke evenementen plaatsvinden en welke organisaties daarbij betrokken zijn, publiceren de studenten op de Instagrampagina (@a.tent.at.spui). De eerste dagen deden ze dat wel pas wanneer ze binnen waren, uit angst om te worden weggestuurd.

Aanvankelijk kon de actie inderdaad op weerstand van de beveiligers rekenen, die volgens Moritz vonden dat de actie 'tegen de geest van de regels' in ging. Na vier dagen is er van die weerstand echter weinig over. Vanwege slecht weer stond de tent ook al binnen.

Dat dat mag, is het enige wat de beveiligers bij de receptie over de tent weet, laat hij desgevraagd weten. Na overleg met zijn manager voegt hij daaraan toe dat de actie 'volledig buiten de universiteit om geregeld is' en verwijst hij voor andere vragen naar de studenten bij de tent.

Daarmee lijkt de actie in ieder geval enig resultaat te boeken, vindt Moritz: de studenten wilden met hun tent immers de grenzen verleggen van wat is toegestaan op de campus. Maar het grotere doel is volgens haar om iedereen samen te brengen, buiten de studenten bij de tent.

'Deze plek is expliciet voor studenten om evenementen te organiseren die vrij toegankelijk zijn. Dat soort mogelijkheden willen we normaliseren op de campus. Niet alleen nu bij deze tent, maar ook in de toekomst.'

Scammers in (cyber)space

Online oplichters zetten zelfs verliefde filmsterren en astronauten in om mensen geld afhandig te maken, waarschuwt docent Tommy van Steen tijdens De Nacht van de Digitale Veiligheid. 'Sommige scams zijn echt smerig.'

DOOR VINCENT BONGERS

In 2023 kreeg de Franse interieurontwerper Anne een opvallend bericht via social media. Een oudere dame met de naam Jane Etta Pitt schreef aan Anne dat zij de ideale vrouw was voor haar zoon Brad, inderdaad de filmster. Kort daarna nam zoonlief zelf contact op en stuurde haar ook foto's. Hoewel Anne eerst dacht dat het om een nep-Brad ging, raakte ze er – naarmate de chats intiemer werden – toch van overtuigd dat ze een online liefdesrelatie kreeg met de acteur.

Na een tijdje kwam er slecht nieuws uit Hollywood. Brad had nierkanker moest met spoed worden geopereerd. Alleen: hij kon de behandeling niet betalen omdat zijn ex-vrouw Angelina Jolie al zijn banktegoeden had bevoren. Als Anne geen geld zou overmaken, kon hij wel eens het loodje leggen. Meer noodkreten, compleet met zeer slechte, met AI gefabriceerde afbeeldingen van de acteur in een ziekenhuisbed, volgden. De vrouw ontving ook een mail van de oncoloog van de ster die benadrukte dat snel actie ondernemen echt nodig was. Anne maakte acht ton over naar een rekening in Turkije. Pas toen ze beelden van Pitt met zijn huidige vriendin Inès de Ramon zag, begon het bij haar te dagen dat ze in een *romance scam* was getuind. Nu is ze vrijwel failliet en leidt ze aan een depressie.

Het is haast onbegrijpelijk dat iemand in zo'n opzichtige val trapt, geeft Tommy van Steen toe. Maar de universitair hoofddocent Cyber Security Governance kent meer bizarre voorbeelden. Tijdens de nacht van de digitale veiligheid, 26 mei in het Spuigebouw, geeft hij een lezing over online oplichtingstrucs.

'Vorig jaar was er een vrouw die geloofde dat ze in contact stond met een mannelijke astronaut die zich op dat moment op het International Space Station bevond. De astronaut wilde op het terug naar aarde komen voor een date. Alleen wilde NASA de terugreis niet betalen.' De vrouw maakte daadwerkelijk

'Een astronaut wilde daten, alleen weigerde NASA de terugreis te betalen'

geld over naar de scammer die zogenaamd in space was. Hoewel de meeste varianten minder spectaculair zijn, is het een vorm van oplichting die relatief veel tijd kost, zegt Van Steen. 'Je krijgt een bericht van iemand uit het buitenland die zegt dat je fantastisch bent. Heel langzaam bouwt de oplichter een band met je op. De gesprekken gaan steeds vaker over persoonlijke zaken en er lijkt echt een soort romantische relatie te ontstaan.'

Pas als die connectie er is, begint de oplichter met het vragen van een klein bedrag. 'Hij wil je bijvoorbeeld komen opzoeken.

Zijn koffers zitten propvol met cadeautjes voor jou en hij heeft al zijn geld besteed aan het vliegticket. Kun je niet de even de extra bagagekosten voorschieten? Het slachtoffer doet dat. Als je iemand drie maanden lang dagelijks spreekt, is vijftig euro overmaken niet zo'n grote stap.'

Slachtoffers verwachten ook niet dat een oplichter zoveel tijd zou nemen om een relatie op te bouwen: de Brad-scam duurde bijvoorbeeld anderhalf jaar. 'Gedupeerden gaan ervanuit dat het om oprechte aandacht gaat. Vervolgens komt er een smoes, de reis kan opeens niet doorgaan, een familielid is dakloos geworden of ligt, net als de nep-Brad Pitt, in het ziekenhuis. Kun je niet bijspringen? Mensen raken op deze manier bedragen als 60.000 euro kwijt.'

Van Steen vindt het 'heel sneu' dat mensen zo te pakken worden genomen. 'Er zijn zelfs gevallen bekend van slachtoffers die een tweede keer in zo'n scam trappen. Ze schamen zich ervoor, vinden zichzelf dom. Vaak vinden ze het heel moeilijk om tegen naasten te zeggen wat er is gebeurd.' Het is juist wél van belang om erover te vertellen. 'Laat het ook weten aan vrienden of familie dat er een romance is ontstaan met iemand die je alleen online kent. Zij voelen soms wel nattigheid.'

Dat de oplichters soms succes hebben, heeft ook te maken met massaliteit van de aanvallen. Slechts een heel klein deel van ontvangers hoeft te happen. 'Cru gezegd: oplichters maken een kostenbaten-analyse. Ze willen natuurlijk het liefst in een keer heel veel mensen kunnen bereiken en zo min mogelijk zelf hoeven te interacteren met potentiële slachtoffers. 'Vroeger kreeg je mails van een Nigeriaanse prins: wie een

bedrag overmaakte, zou de beschikking krijgen over een fortuin. In die mails stonden expres opvallende taalfouten. Als je dat naar duizenden mensen stuurt, denkt een heleboel meteen: dit is onzin. Je hebt een deel dat het gelooft en een groep die twijfelt. Door dan expres wat fouten in de tekst te zetten, zien de twijfelaars sneller in dat het nep is. De scammers hoeven dan niet eindeloos te communiceren met mensen die uiteindelijk zeggen: 'Ik geloof het toch niet.' Sommige trucs zijn gewiekst. 'De voorspellende scams zijn echt smerig. Je krijgt dan bijvoorbeeld een mailtje over een groot tennistoernooi waarin per ronde de uitslagen van de wedstrijden worden voorspeld. De oplichters schrijven dat ze een AI-model hebben gebouwd dat een grote voorspellende waarde heeft. Je krijgt een paar keer een gratis voorproefje. In ronde één komen de verwachtingen helemaal uit. En in ronde twee ook. Wie voorspellingen voor ronde drie wil, moet betalen. Als het model het vaak goed lijkt te hebben, gaat een deel van de ontvangers van de mail geloven dat het echt werkt. Wat ze niet zien is dat ontzettend veel mensen een mail krijgen met andere voorspellingen en die kloppen dan niet.' Uiteindelijk blijft er een kleine groepje met honderd procent correcte voorspellingen over en daar gaat dan een deel van fors betalen. 'Ook hier geldt de macht van het grote getal. Als je veel mailtjes stuurt, zijn er altijd wel slachtoffers die erin tuinen.'

Nacht van de Digitale Veiligheid, Universiteitscampus Spui (Den Haag), Dinsdag 26 mei, 18.00-22.00 uur. Toegang gratis, wel aanmelden via de site van de universiteit

Raad ziet geen heil in matching

Leiden wil zogeheten matching voor scholieren die aan een bachelor willen beginnen (zoals proefcolleges volgen) verplicht invoeren. Maar de universiteitsraad ziet het nut daar niet van in. 'Bewijs dat het werkt, is er gewoon niet.'

DOOR VINCENT BONGERS

De raad besprak maandag de nieuwe regeling verplichte matching die het college universiteitsbreed wil invoeren. Scholieren die een studie willen volgen, moeten dan bijvoorbeeld verplicht een aantal online colleges of een module volgen om zich voor een opleiding te kunnen inschrijven. Het idee is dat aankomende studenten zo een beter idee krijgen van wat ze van een studie kunnen verwachten en zo makkelijker kunnen bepalen of een opleiding bij ze past. Studenten stoppen dan mogelijk minder vaak voortijdig met hun studie. Dat is goed voor de student maar ook voor de financiën van de universiteit, want die wordt door het ministerie betaald voor behaalde studiepunten.

Een groot deel van de raad is echter helemaal niet enthousiast over de verplichte matching. 'Er zijn te weinig gegevens waaruit blijkt of het effectief is', zei Symen de Lange van studentenpartij LSP. 'In 2018 is er een pilot gestart, maar we weten nog steeds niets over de evaluatie daarvan.'

Ook als na de matchingsactiviteit blijkt dat de studie

'Als we toch moeten bezuinigen, waarom dan niet hierop?'

niet bij je past, mag je hem toch volgen, aldus De Lange. 'Ik vraag me dan af of de matching een belangrijke factor is in de keuze van een student. Daarnaast hoorden we van een beleidsmedewerker dat er nog een groot landelijk onderzoek komt naar matching, ook een overweging om mee te nemen.'

Véronique De Gucht van personeelspartij LAG zei 'verbaasd' te zijn over het plan. 'Vanaf het begin ben ik betrokken geweest bij matchingstrajecten bij psychologie. De pilot is steeds verder uitgebreid, dus is het per definitie al geen pilot meer. Ik heb al meerdere malen om een evaluatie gevraagd. Is er iets te zeggen over studie-uitval? Telkens hoor je dan dat er nog niet voldoende informatie is. De data die zou moeten aantonen dat het werkt, is er gewoon niet.' De matchingsactiviteiten zorgen wél voor meer werkdruk en kosten veel geld, aldus De Gucht. 'Als we toch moeten bezuinigen, waarom doen we dat dan niet hierop?' Het is een serieus kostenplaatje', vond ook De Lange.

'Ik geef les aan eerstejaars en ik zie ook vaak dat er een slechte match is', aldus Agur Sevink van personeelspartij UB. 'Studenten goed informeren over de studie is wel handig, maar of dit het juiste instrument is, vraag ik me af.'

'Een van de redenen die wordt aangevoerd om het in te voeren is dat studenten, en vooral internationals, het fijn zouden vinden om zo meer informatie over hun studie te krijgen', vulde partijgenoot Patrick Klaassen aan. 'Dat is twijfelachtig.' De internationale studenten in de raad vonden dat inderdaad onzin. 'We worstelen al met het vinden van een kamer en allerlei andere zaken regelen', reageerde Elise Gosselin van studentenpartij dsp-sc. 'Je zit dan echt niet te wachten op een matchingsactiviteit. Ik heb nog nooit van een internationaal gehoord dat ze hier blij mee zijn.'

'Zodra er een landelijke evaluatie is geweest, kunnen we het voorstel eventueel weer bespreken', vond Sevink. Klaassen: 'Ik zou voorstellen om hier komend collegejaar mee te stoppen, tenzij er aangetoond wordt dat het nuttig is.'

Nasty backstabben hoort erbij

Sterrenkundig onderzoek is vaak een ratrace waarbij een 'winner takes it all'-mentaliteit geldt, blijkt uit een rondgang langs Leidse astronomen. 'Waarom zou je jezelf dit aandoen?'

DOOR LISANNE VAN VEENEN
FOTO ESO

De Atacama Large Millimeter Array (ALMA), in Chili

We moesten een paper schrijven in één dag', vertelt de Leidse promovendus sterrenkunde Sander Schouws. 'Want we wisten: als we dat niet doen, zijn de anderen ons voor.'

Een concurrerende, buitenlandse onderzoeksgroep had net een van de verste sterrenstelsels ooit ontdekt. Deze groep diende een voorstel in bij telescoop Atacama Large Millimeter Array (ALMA), in Chili, om verdere metingen te kunnen doen. Dat wilde Schouws' groep ook wel. 'We moesten eerst afwachten of de andere groep tijd kreeg op de telescoop, dat was helemaal eerlijk. Maar om een of andere reden mochten zij geen verdere observaties doen van het sterrenstelsel, en wij wel. Daar waren ze boos over.' Na enig geruzie bedacht de ALMA-organisatie een oplossing. 'Normaal zouden alleen wij zes maanden lang toegang krijgen tot de data uit onze meting. Dat is een normale tijdlijn om een paper te schrijven. Maar nu werd die tijd geschrapt, en kregen beide groepen toegang tot de data.' Gevolg: een publicatierace. En om die te winnen was het alle hens aan dek in de Leidse onderzoeksgroep. Dat lukte, en de resultaten waren een doorbraak: dit extreem vroege sterrenstelsel bleek veel meer 'volwassen' dan gedacht, vanwege de aanwezigheid van zuurstof. 'Het is alsof je een puber aantreft op een plek waar je alleen baby's verwacht', aldus Schouws.

'Het is topsport: heel hard werken en geluk hebben. Anders lig je eruit'

Zijn onderzoek richt zich op extreem verre sterrenstelsels, die een kijkje geven in het vroege universum. Van die stelsels is namelijk nog 'oud' licht te zien, dat miljarden jaren naar ons heeft moeten reizen. Het veld is samen met de zoektocht naar leefbare planeten buiten ons zonnestelsel het populairste en dus ook het meest competitieve onderdeel in de sterrenkunde. 'Echt de *frontier* van onze kennis', beaamt hij. 'Het onderzoek is soms *nasty*, met *backstabbing*, maar het is ook wel spannend.' Wetenschap kent altijd competitie, maar de sterrenkunde heeft daarin een uniek karakter. Duizenden astronomen willen observeren bij slechts een handjevol telescopen die daarvoor geavanceerd genoeg zijn. De James Webb Space Telescope (JWST), het nieuwste vlaggenschip van de astronomie, ontving in 2024 maar liefst 2377 aanvragen bij de jaarlijkse deadline. Lang niet iedereen komt aan de beurt: samen hadden alle onderzoekers namelijk negen keer meer observatietijd aangevraagd dan beschikbaar was. Om binnen die enorme concurrentie vooruit te komen, helpt het om simpelweg meer papers te schrijven. 'Hoe meer je publiceert, hoe groter je kans op tijd bij telescopen', zegt Piyush Sharda, postdoc bij de Leidse Sterrewacht. En misschien nog wel belangrijker dan telescooptijd: meer publiceren vergroot ook de kans op subsidies. 'Je moet jezelf continu verkopen aan geldschietters', zegt Sharda. Beurzen zijn inmiddels essentieel als extra financiering om de vaste (maar krimpende) geldstroom vanuit de overheid aan te vullen. 'Het kabinet Schoof heeft daar niet bij geholpen', stelt Dennis Janssen, operationeel directeur van de Sterrewacht. Het geldpotje dat instituten als de NWO en KNAW kunnen besteden aan beurzen is ook aan het krimpen, terwijl het aantal aanvragen toeneemt. 'We zien dat deze geldstroom steeds minder wordt. De druk op professoren om geld binnen te halen neemt toe. Vroeger kon je met een gemiddelde beurs drie promovendi aannemen, tegenwoordig één, misschien twee. We zien dan ook een geleidelijke krimp van deze groep.' Mariska Kriek, professor in extragalactische sterrenkunde, is bekend met de aanvraagstress. 'Het voelt soms kapitalistisch: *the winner takes it all*. Als je een grote subsidie binnenhaalt, kun je meteen veel mensen aannemen. Dat maakt het systeem gevoeliger voor ongelijkheid.' Op de lagere treden van de academische ladder ervaren onderzoekers de meeste druk om te publiceren, blijkt uit een internationale enquête uit 2023 onder 3500 astronomen. Voor promovendi, postdocs, en assistent-profes-

soren is de carrière immers nog onzeker. 'Het is net als topsport', zegt Schouws. 'Je moet heel hard werken en een beetje geluk hebben, anders lig je eruit.' Eigenlijk zouden promovendi niet in de meest competitieve velden moeten werken, vindt Kriek. 'Door die rare dynamiek komt er een enorme druk op PhD-studenten te staan. Die worden daar doodongelukkig van.' 'Er is minder strenge controle bij publicaties dan in bijvoorbeeld de natuurkunde, wat de cyclus van snel en onzorgvuldig publiceren erger maakt', zegt Sharda. 'In de sterrenkunde worden ook meer papers gepubliceerd dan in de natuurkunde, terwijl er vaak maar één peer reviewer per artikel is.' Hoe competitiever het veld, hoe sterker dit patroon, zeggen de sterrenkundigen, omdat er een neiging is om onzekere resultaten toch te publiceren wanneer ze interessant of provocerend zijn. Uit de enquête blijkt ook dat publicatiedruk leidt tot toegenomen wantrouwen over de wetenschappelijke integriteit van collega's en concurrenten. 'Om te voorkomen dat ze worden ingehaald publiceren mensen papers binnen een weekend', zegt Sharda. 'Dan kan er natuurlijk wat nauwkeurigheid verloren gaan in de haast.' Maar niet alle fouten zijn per ongeluk gemaakt, vermoedt hij. 'Wetenschappers willen met hun papers laten zien dat het onderzoek de investering waard was. Soms wordt er cruciale informatie achtergehouden, of worden dingen aan elkaar gebreed om er geloofwaardiger uit te zien.' Een bekend voorbeeld was de 'detectie van leven' op exoplaneet K12-18b. Die 'ontdekking' door onderzoekers uit Cambridge werd begin 2025 al snel door andere astronomen ontkracht. Dit soort praktijken ziet Schouws binnen zijn veld. 'Vooral bij ALMA heb je papers waarvan je ziet: dit is gewoon onzin.' Hoogleraar Kriek wil niet meedoen aan de overspannen dynamiek en bepaalt liever haar eigen koers. 'Omdat ik wat meer "senior" ben, heb ik wel een andere positie dan de rest. Als het er enkel om gaat om altijd maar de eerste te zijn, vind ik het niet zo interessant. Ik probeer expres die ratrace te vermijden. Waarom zou je jezelf dat aandoen?' Ze bestudeert het heelal buiten de Melkweg (maar niet de allerverste sterrenstelsels) en zoekt daarbij naar onderwerpen waar de massa niet zo snel op zou duiken. 'Soms wordt je idee dan aanvankelijk uitgelachen op een conferentie.' Toch leidde haar onderzoek tot waardevolle publicaties. 'We hebben alsnog een paar papers in *Nature* gekregen.' En binnen haar onderzoeksgroep wordt de relatief relaxte aanpak gewaardeerd. 'We zijn een heel vriendelijk veld, vind ik.' Dan is de sfeer bij het onderzoek naar de verste sterrenstelsels toch harder, erkent Schouws. 'Het is soms een beetje een zieke cultuur en dat trekt een bepaald type mensen aan, van die haantjes. Misschien ben ik dat zelf ook wel een beetje.'

Ook bij het prestigieuze *Nature* leidt 'peer-review crisis' tot fouten

De ratrace binnen sterrenkunde leidt zelf tot missers in *Nature*, het meest prestigieuze tijdschrift binnen de natuurwetenschappen.

Het weekblad publiceert onderzoek uit alle exacte disciplines, en fungeert als een soort eregerlij van de meest spraakmakende onderzoeken. Hoewel een *Nature*-publicatie ook bij sterrenkundigen goed op het cv staat, nemen sommige astronomen het blad met een korreltje zout. 'Als je iets verrassends vindt, probeer je in *Nature* te komen', zegt Schouws. 'Maar *Nature* is één van de minst betrouwbare bladen. Bekende publicaties kunnen best slordig zijn vanwege de drang om resultaten meer impactful te laten klinken met aandachttrekkende kreten als "breaking on the universe". Het korte format van de publicaties is ook niet echt bevorderend, het is soort TikTok van de wetenschap. De echte vooruitgang wordt vaak gedaan in "saaiere" normale artikelen in *Astronomy* and *Astrophysics* en *Monthly Notices of the Royal Astronomical Society*.' Sharda: 'Maar of het nou kloopt of niet, een publicatie in *Nature* zorgt voor zichtbaarheid, wat het uiteindelijk makkelijker maakt om subsidies te krijgen.' Net als andere prominente tijdschriften kampt *Nature* met een 'peer-review crisis', erkende de redactie vorig jaar zelf. 'De wetenschap pompt steeds meer papers eruit, terwijl onze pool van referenten niet genoeg meegroeit.' Door de te hoge werkdruk van onbetaalde referenten groeit het risico op foutieve publicaties. In 2023 publiceerde *Nature* een sterrenkundig onderzoek dat leek te tonen dat het fundamentele model van het universum fout zit. Sharda: 'Er volgde hevige kritiek omdat het snel duidelijk werd dat onze modellen wel deugen.' Maar volgens hem kunnen zulke missers juist leiden tot betere wetenschap. 'Het zorgt voor debat en dat mensen zorgvuldig vervolgonderzoek gaan doen.'

Bij Dutch Studies is iedereen superlief

Internationals die graag de Nederlandse taal en cultuur bestuderen, kunnen al veertig jaar terecht bij de bachelor Dutch Studies. Drie alumni vertellen waarom ze voor die opleiding kozen. 'Inmiddels kan ik heel goed fietsen, zonder helm.'

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK
FOTO'S MARC DE HAAN

Will Hoyer in de us, waar hij tijdens zijn studie veel te vinden was

'Ik dacht: wat doen deze gekke mensen?'

Will Hoyer (35) komt uit de Verenigde Staten en woont in Den Haag. 'Ik hou van Hollandse directheid. In Amerika is iedereen zo nep aardig en beleefd.'

'Mijn grootouders zijn Nederlands, maar zijn decennia geleden naar de vs verhuisd. Ze spraken altijd Nederlands met elkaar, in tegenstelling tot de rest van mijn familie. Ik ben in Michigan geboren, heb in Chicago een theateropleiding gedaan en heb daarna in New York gewoond waar ik stand-up comedian was en acteur in korte films. 'Uiteindelijk had ik drie banen: ober, comedian en yogadocent. Die raakte ik allemaal kwijt door de pandemie, waardoor ik ineens heel veel tijd had. Ik dacht: ik heb Nederlandse wortels, ik ga op zoek naar een opleiding Nederlands. Maar in de vs waren de mogelijkheden beperkt, en zodoende kwam ik uit op Dutch Studies in Leiden. 'Ik verhuisde hierheen en begon in 2021. Ik vond Leiden heel mooi en maakte mooie plaatjes voor Instagram. Maar ik vond het ook een slaperig stadje, dus ik was in de weekenden vooral op stap in Amsterdam of Den Haag. 'De eerste zes maanden durfde ik hier niet te fietsen. In Chicago draagt iedereen een helm op de fiets, hier bijna niemand. Ik dacht: wat doen deze gekke mensen? Maar ja, ik wilde

niet op een toerist lijken, dus ik zette ook geen helm op. Inmiddels ben ik heel goed in fietsen. 'Ik heb de bachelor in drie jaar afgerond en vond het een heerlijke studie. Het was heel goed voor mijn taal en ik heb nog steeds een heel goede band met mijn docenten. Veel studentiegenoten zijn Chinees, ook zij spraken fantastisch Nederlands aan het eind van de opleiding. Voor hen zal dat ongetwijfeld nog moeilijker zijn geweest, aangezien het zo ver van hun taal af staat. 'Ik heb ook veel geleerd over de geschiedenis en cultuur, van de hunebedden tot de Tweede Wereldoorlog. Het hoogtepunt van de Nederlandse cultuur? Het enorme aantal fietsen hier: heel bijzonder. 'Nederlanders zijn heel direct. Als ik nog steeds comedian was, had ik daar zeker grappen over gemaakt. In Amerika is iedereen zo nep aardig en beleefd. Maar ik vind die directheid wel fijn. Mijn vriend zegt ook wat hij denkt, dus ik hoef niet te gokken wat hij bedoelt, haha! Ik ben zelf ook directeur geworden. 'Ik ervaar dat mensen steeds minder geduld hebben met de regering en met thema's als

migratie. Kijk naar het geweld na de uit de hand gelopen demonstraties. Maar het komt niet in de buurt van de vs, waar iedereen constant boos is op elkaar. Al snap ik ook dat mensen bang zijn voor het verlies van hun cultuur wanneer er vluchtelingen uit alle windstreken hiernaartoe komen. Nederland is een klein landje. 'Ik vind het jammer dat hier zo veel expats wonen die geen woord Nederlands spreken. Zij zouden daar meer in moeten investeren. Alle overheidscommunicatie is in het Nederlands! Ik zou het eng vinden om hier te wonen zonder dat te kunnen begrijpen. 'Naar Amerika wil ik zeker niet terug, gezien de politieke situatie. Mijn ouders, broer en zus wonen er nog. Ik ga dit of volgend jaar ook trouwen met mijn vriend, dus ik wil lekker hier blijven. En ik wil graag een baan waarbij ik de hele dag Nederlands kan praten. 'Ik volg nu een master Engelse literatuur in Leiden en geef zeven yogalessen per week. Daarna hoop ik een PhD-onderzoek te gaan doen, naar Engelse toneelstukken uit de zeventiende eeuw.'

Chicca Carvelli in de hortus botanicus, waar ze tussen de colleges door vaak ging lunchen

'Ik kon volledig integreren en meedoen'

Chicca Carvelli (53) komt uit Italië en woont in Oegstgeest. 'Ik dacht dat het hier supermodern was.'

'Ik ben in 1996 voor het eerst naar Nederland gekomen om vrienden te bezoeken, terwijl ik in Italië communicatiewetenschappen studeerde. Toen ik mijn huidige man leerde kennen, vestigde ik me in 1999 hier definitief. 'Ik wilde een jaar Dutch Studies doen om de taal te leren, om daarna verder te gaan met communicatiewetenschappen in Utrecht. Maar ik bleef bij Dutch Studies en heb ook nog een master gedaan, met kunstgeschiedenis als specialisatie. 'De studie heeft me veel gebracht: ik heb erdoor mijn leven kunnen opbouwen op een manier die gelijkwaardig is aan die van een autochtone Nederlander. Omdat ik de taal goed beheers, kan ik de kranten lezen, weet ik hoe het belastingstelsel, de zorg en verzekeringen werken. Ik kon hier volledig integreren en meedoen. 'Ook schrijf ik vloeiend Nederlands. Ik spreek nog steeds met een accent, maar ik kan ermee werken. Met mijn dochter praat ik Italiaans, met mijn man Nederlands. 'Na mijn studie heb ik eerst als vrijwilliger lesgegeven aan buitenlanders over de Nederlandse taal, cultuur en maatschappij. Dat deed ik onder meer op mbo's. De mensen die ik les gaf waren vaak probleemjongeren die waren getraumatiseerd. Tot de geboorte van mijn dochter werkte ik als tolk en ver-

taalster, voor bijvoorbeeld musea en de Kamer van Koophandel. Later heb ik een opleiding gevolgd tot hbo-verpleegkundige, aangevuld met post-hbo-opleidingen. Ik begeleid mensen met zware problemen en geef therapie. Ik zit erover te denken om door te studeren tot verpleegkundig specialist. 'Voordat ik hier kwam, had ik het beeld van klompen, molens en tulpen. Ik dacht ook dat het hier supermodern was: drugs waren getolereerd, dat was uitzonderlijk. Maar toen ik een tijdje in Katwijk woonde, schrok ik: op zondag mag je niet eens naar de winkel, daar moest ik wel even aan wennen. Ik ben in Italië heel vrij opgevoed. 'Ik heb ook gewoond in Amsterdam, Den Haag en Leiden, voordat ik in Oegstgeest ging wonen. Die steden zijn een enorm contrast met Katwijk. Ik woon hier nu een kleine dertig jaar en heb de Nederlandse cultuur internationaler zien worden. In mijn ogen is er een soort mix ontstaan van allerlei culturen. 'Ik ben er trots op dat ik hier woon. Nederland heeft mij een kans gegeven en ik vraag me af of er andere landen zijn die ook zulke mogelijkheden bieden. Toch weet ik niet of ik hier de rest van mijn leven wil blijven, vooral vanwege het weer. Ik zou met mijn pensioen wel in een warmer, zonniger land willen wonen: Portugal of ergens in Zuid-Amerika, of zo.'

'Alle medestudenten hebben hun eigen verhaal'

Dan Hou (34) komt uit China en woont in Leiden. 'Nederlanders vinden het hier bureaucratisch, ik vind het juist efficiënt.'

'Andere talen en culturen zijn altijd een passie van mij geweest. In China studeerde ik Arabisch, en toen ik hierheen kwam voor mijn toenmalige vriend, deed ik in Leiden de premaster Midden-Oostenstudies. Maar dat beviel niet. Toen dacht ik: waarom niet Nederlands? 'In 2015 begon ik aan Dutch Studies. Ik vond de studie heel leuk en gezellig. Ik hield echt van mijn docenten. Al je medestudenten, die uit heel de wereld komen, hebben ieder hun eigen verhaal. Iedereen was superlief. 'Mijn favoriete onderwerpen hadden te maken met cultuurhistorie. Ik weet nog dat ik een opdracht deed over hofjes in Nederlandse steden, een mooie manier om de geschiedenis en de sociale welvaart beter te leren kennen. 'Ik heb veel tijd doorgebracht in het Lipsius, niet alleen voor werkgroepen maar ook met mijn taalmaatje, een Nederlandse student die Chinees studeerde. Zo konden we elkaar helpen de taal te leren. Ik volgde ook graag danslessen in het toenmalige LAK-theater, zoals jazz, burlesque en hiphop. 'Voordat ik hierheen kwam, dacht ik bij Nederland aan het homohuwelijk, wiet en vrijheid. Eenmaal

aangekomen werd dat beeld redelijk bevestigd. Ik hou ook van de Nederlandse directheid, dat maakt communicatie een stuk makkelijker. 'Toen ik in 2019 klaar was met Dutch Studies, besloot ik om hier te blijven wonen. Ik vond het niet logisch om naar China of een ander land te verhuizen nu ik Nederlands had gestudeerd. Ik ben gaan werken als accountmanager in een meubelzaak in Noordwijkerhout. 'Ik spreek af en toe Nederlands, maar mijn huidige vriend is Servisch dus met hem spreek ik Engels. En ook met mijn collega's die wel Nederlander zijn, praat ik Engels. 'De Nederlandse cultuur zou ik omschrijven als een heel levendige maatschappij. Mensen zijn betrokken bij wat er gebeurt in de samenleving én in hun eigen buurt. Het eten vind ik wel wat saai, dus ik ga niet vaak naar Nederlandse restaurants. Soms voor een pannenkoek, maar ik eet liever pittige, internationale en Aziatische gerechten. 'Nederlanders vinden het hier bureaucratisch, maar ik vind het juist best efficiënt, vergeleken met bijvoorbeeld Spanje of Frankrijk. Ik ben heel blij en dankbaar dat ik hier woon.'

Dan Hou voor het Lipsius, waar ze veel colleges volgde

High- en lowtech tegelijk

In veel Afrikaanse landen is de fiets veel meer dan een alledaags vervoermiddel, blijkt uit het onderzoeksproject *Cycling Cities: The African Experience*. 'Het is ook een goed instrument om armoede aan te pakken.'

DOOR MARCIËLLE VAN DER KRAAN
FOTO DAVID DRENGK

‘D’ e fiets was het moderne vehikel van de negentiende eeuw’, vertelt Ruth Oldenziel, hoogleraar Amerikaans-Europese techniekgeschiedenis aan de TU Eindhoven. ‘Het werd gezien als een manier om mensen uit Afrikaanse landen onafhankelijker te maken van de westerse wereld.’ Oldenziel is leider van *Cycling Cities*, een internationaal onderzoeksproject naar de geschiedenis van de fiets. In *Cycling Cities: The African Experience* staat Afrika centraal. ‘Het is een samenwerking van 25 wetenschappers die hebben gekeken naar fietsen in de afgelopen honderd jaar in Afrika. We proberen andere vormen te vinden om kennis te delen, dus hebben we een tentoonstelling en een koffietafelboek gemaakt.’ Dinsdag opende de tentoonstelling in het Agora-gebouw, die daar tot 4 juli op de derde verdieping te zien is. ‘Het boek hebben we opgedragen aan Sabine Luning, die hier docent was en vorig jaar is overleden. Het voelt heel dubbel. We zijn blij dat we dit kunnen doen en die ervaring met haar hebben gehad, maar we zouden ook willen dat zij dit had kunnen zien.’ Toen Oldenziel in 2012 begon met dit onderwerp, was niemand er nog echt in geïnteresseerd. ‘Het is gek voor Nederlanders om te bedenken, maar de fiets heeft wereldwijde aandacht. Juist buiten Nederland wil iedereen weten waarom we hier zoveel fietsen en hoe zij dat ook kunnen doen. In heel veel landen in Afrika zie je ook dat de fiets op veel verschillende manieren wordt ingezet.’ Zo kennen ze in Zomba, Malawi, de zogenoemde ‘houtfiets’. ‘Op een hoge berg is er bosbouw en dat hout gebruiken zij om hun huizen te verwarmen. Dan fietsen ze de berg op, daar kappen ze het hout en dan wordt die fiets helemaal omgebouwd tot een soort kruiwagen – het zadel, de pedalen en de ketting gaan eraf – en zo wordt het hout naar beneden vervoerd voor de markt.’ Naast de banier met informatie staat een houtfiets met een enorme hoeveelheid hout erop gestapeld. ‘Dat ding is echt loodzwaar en in werkelijkheid stapelen ze er nog zelfs veel meer hout op, maar dat lukte ons niet.’

‘Dit is onze favoriet.’ Oldenziel wijst naar een fiets in de kleuren van de Keniaanse vlag, met een verstevigd zadel en een dik kussen op de bagagedrager. ‘Dit is de fietstaxi en met name vrouwen maken hier gebruik van. Daarom zit er een scheiding tussen man en vrouw, zodat de vrouwen hun armen niet om de de chauffeur hoeven te slaan, maar zich daaraan kunnen vasthouden. Sommige vrouwen zitten in de Amazone-zit, omdat het in hun cultuur problematisch is om met gespreide benen achterop te zitten.’ Achter op het geïmproviseerde spatbord van de fiets staat een telefoonnummer. ‘Er wordt afgerekend via de mobiele telefoon. Het lijkt alsof het lowtech is, maar het is eigenlijk een combinatie van high- en lowtech. Afrika was veel eerder dan Europa met de mobiele telefoon, want zij hebben de fase van de vaste telefoon overgeslagen.’ Over de hele wereld wordt de fiets anders gebruikt. ‘Dat is waarom het zo’n mooie technologie is. In Nederland gebruiken we de fiets vooral om van A naar B te komen, maar in heel veel andere landen zie je dat de fiets een andere rol inneemt. Denk aan sport, ontspanning, vervoer van goederen, vervoer van andere mensen.’ Toch kreeg de fiets over honderd jaar een steeds lagere status, stelt Oldenziel. ‘Fietsen worden goedkoper en krijgen concurrentie van de auto. Alleen in Nederland heeft het geen lage status. De Verenigde Naties proberen het fietsgebruik in Afrika te stimuleren. Het is ook een economisch goed instrument om armoede aan te pakken. Maar het prestige blijft laag. Met dit boek en deze tentoonstelling proberen we aan te geven hoe belangrijk de fiets wel niet is.’

‘Vrouwen met een fiets, waren niet afhankelijk van hun vriendje’

Toen de Poolse ontdekkingsreiziger Kazimierz Nowak (1897-1937) solo meer dan 40.000 kilometer door Afrika fietste, van Cairo naar Kaapstad en weer terug, viel hem op hoe de fiets deel uitmaakte van het dagelijks leven van veel Afrikanen. ‘De zwartgekleurde mensen die je op straat tegenkomt, vertegenwoordigen een specifieke elite’, schreef hij in zijn dagboek. ‘Zij werken als koks, bedienden, dienstmeisjes of kindermisjes in de huishoudens van de blanke kolonisten. Naast hun maandelijks loon krijgen zij eten en onderdak en ontvangen ze weleens een fooi. De vrouwen zijn meestal uitgedost in kleurrijke zijden kledij, dragen paraplu’s en goedkope, smakeloze juwelen. Veel van deze vrouwen bezitten hun eigen fiets, tot afgunst van anderen die daarvoor afhankelijk zijn van hun vriendjes.’

De technocraat die schaamlap werd

Het kabinet-Schoof was er een vol mislukkingen, concluderen bestuurskundigen, historici en politicologen in de bundel *Het experiment-Schoof*. ‘Hij heeft een rol gespeeld in het legitimeren van radicaal-rechtse ideeën.’

DOOR VALÉRIE KRAH
FOTO RIJKSOVERHEID

Opvallend: bij de lancering van een boek waarin zijn eigen kabinet genadeloos wordt gefileerd verscheen ook het lijdend voorwerp zelf. Zo ging het eerder deze maand toen voormalig premier Dick Schoof de presentatie van *Het experiment-Schoof* bijwoonde en bleef zitten tot aan de borrel. Wetenschappers vanuit verschillende disciplines schetsen in de bundel het beeld van een kabinet vol mislukkingen: ruzies tussen partijen, onrealistische plannen en lobbyisten die dienden als postbodes tussen de coalitiegenoten. Het kabinet viel binnen een jaar en bleef nog zo’n negen maanden demissionair. ‘Het is natuurlijk sportief als je naar het hol van de leeuw gaat’, zegt Leids politicoloog en medesamensteller Simon Otjes. ‘Het was wel wat ongemakkelijk om vervolgens in het panel kritiek te leveren op het kabinet.’ Achteraf zei de oud-premier in *de Volkskrant* verbaasd te zijn over sommige bevindingen. Hij vond dat zijn

kabinet een normaal coalitieakkoord had dat overeenkomt met dat van het huidige kabinet. Het kabinet-Jetten zou volgens hem slechts een andere toon aanslaan. ‘Wat tegenwoordig als legitiem beleid wordt gezien, is duidelijk naar rechts verschoven’, reageert Otjes. ‘Het is inderdaad zo dat meer gevestigde partijen als D66 dit nu overnemen, wat heel erg raar is. In die zin heeft hij gelijk. Maar dit komt door een kentering die al heeft plaatsgevonden in het vorige kabinet.’ Ook op de boekpresentatie liet Schoof weinig reflectie zien, tot teleurstelling van Otjes. ‘Hij bleef zijn visie op het kabinet verdedigen. Het lijkt erop dat hij nog niet helemaal doorheeft hoe fundamentele bestuurlijke wissels zijn verschoven door te gaan regeren met radicaal-rechts.’ Zo blijft Schoof erbij dat zijn kabinet ten onrechte het etiket ‘radicaal-rechts’ kreeg opgeplakt. ‘Als je moeilijk gaat doen over dat soort termen, dan heb je geen goed beeld van waar je in bent gestapt’, zegt Otjes. ‘Er is geen enkele twijfel over dat er aan het kabinet een

radicaal-rechtse partij (pvv, red.) heeft deelgenomen en dat deze een duidelijke stempel heeft kunnen drukken op het beleid.’ Volgens Otjes heeft Schoof daar net zo goed aan bijgedragen. ‘Hij heeft wel degelijk een rol gespeeld in het legitimeren van radicaal-rechtse ideeën en het mogelijk maken van regeringsdeelname door zo’n radicaal rechtse partij. Schoof als apolitiek of technocratisch figuur werkte als een schaamlap om het radicaal-rechtse kabinet te legitimeren.’ De termen program-, technocratisch – of extraparlamentair kabinet dienden volgens Otjes als sluier. ‘Die terminologie was in eerste instantie nodig om nsc, de partij van Pieter Omtzigt, mee te krijgen. Toen dat eenmaal was gelukt, was het makkelijker om een kabinet te vormen. Het zijn allemaal manieren geweest om niet te hoeven benoemen wat er aan de hand was: namelijk een extreme situatie waarin voor het eerst een radicaal-rechtse partij de grootste was. Het heeft er ook voor gezorgd dat het kabinet in de ogen van de media legitiem overkwam.’ In één hoofdstuk bouwt Simon Otjes samen met oud-student Luuk Vonck voort op de masterscriptie van oud-student Sterre Dieteren die de lobbyisten rond de regeringspartijen onderzocht. Verrassend genoeg bleek uit interviews met belangengroepen dat populistische partijen vrij toegankelijk waren en open stonden voor samenwerkingen. Dat staat haaks op de hypothese dat zij huiverig zouden zijn om met ‘elite-groepen’ samen te werken. ‘Caroline van der Plas stond klaar met koffie en koekjes’, vertelt Simon Otjes. Uit de gesprekken bleek dat spanningen tussen kabinetsleden zo hoog opliepen, dat lobbyisten als postbodes dienden. ‘Aan het eind van de periode werden de relaties tussen veel fracties dermate slecht dat ze de contacten uitbesteedden aan lobbyisten. Dat is erg bijzonder, omdat je daarmee het vermogen om een bepaald onderwerp op de agenda te zetten weggeeft aan mensen die daar zijn om hun eigen belang te dienen, en een eigen spin aan het verhaal kunnen geven. Ze accepteerden dat risico om maar niet te hoeven bellen met die ene bvb’er of pvv’er met wie ze niet door één deur konden.’ Hoewel de bundel een terugblik is op het kabinet-Schoof, ziet Otjes de invloed op het huidige kabinet. ‘Er zijn nieuwe normen gecreëerd. Politiek gaat tegenwoordig niet meer om het bereiken van een bepaald doel, maar om symbolische maatregelen. Schoof zei bijvoorbeeld: “Er is misschien geen migratieprobleem, maar mensen ervaren wel een migratieprobleem in Nederland.” Het gaat er dus niet om wat er aan de hand is met een land, maar welke gevoelens mensen hebben.’ De politicoloog ziet dat de vvd die trend voortzet. ‘Deze partij is in een permanente campagne stand gekomen. Iedere stap na de verkiezingen zag de vvd voortdurend hun kans schoon om hun boodschap uit te dragen. Dat maakt het erg lastig om te regeren. Het is de vraag of we als land nog in een bestuurlijke stand komen of dat we permanent in die campagne stand blijven zitten.’ Ook samenwerken blijkt in het huidige kabinet-Jetten nog een uitdaging te zijn. ‘We hebben in de periode van Schoof het vermogen verloren om compromissen te sluiten. Ik had zelf het naïeve beeld dat we zouden terugkeren naar de manier van werken zoals tijdens de kabinetten-Rutte. Misschien moeten we dat opnieuw leren.’ Hoe deze omslag sporen achterlaat in de Nederlandse politiek, durft Otjes niet te zeggen. ‘Wij politicologen verschillen van sterrenkundigen die dingen bestuderen die eeuwig hetzelfde blijven. In de politiek zijn er maar weinig dingen permanent.’

Simon Otjes en Jeroen Vervliet (red.), *Het experiment-Schoof, Beschouwingen over het kabinet-Schoof 2024-2026*, WJS uitgevers, 316 pagina’s, € 35

We leren hier alles, behalve hoe we AI moeten gebruiken

Studenten horen uitsluitend wanneer ze AI níét mogen gebruiken, maar nóóit hoe ze dat op verantwoorde wijze kunnen doen. **Madelief Selter** snapt niet waarom dat nog steeds geen onderdeel is van het onderwijs.

Er is de afgelopen tijd veel vergaderd over AI aan de Universiteit Leiden: werkgroepen kwamen bijeen, symposia werden georganiseerd en beleidsdocumenten geschreven. Toch constateerde de universiteitsraad dat het college van bestuur nog steeds geen coherente visie heeft op hoe studenten en medewerkers met AI moeten omgaan.

Ik ben psychologiestudent in Leiden. Wij gebruiken AI dagelijks, voor van alles. Het enige wat ik tot nu toe te horen heb gekregen, is wanneer ik het níét mag gebruiken, maar nóóit wat ik moet weten om het goed te kunnen gebruiken. Faculteiten stellen richtlijnen op die voornamelijk gaan over grenzen en regels. De FGGA (Faculteit Governance and Global Affairs) omarmde AI officieel, maar koppelde die omarming meteen aan een kleur gecodeerde lijst van toegestane en verboden tools.

De faculteit Rechten worstelt hardop met de vraag of een verbod überhaupt haalbaar is. En op een symposium van Geesteswetenschappen gaf een docent aan dat er te weinig wordt gesproken over hoe het curriculum met AI moet omgaan, mede omdat er te weinig tijd voor is.

Maar wat er in al die richtlijnen ontbreekt, is onderwijs.

Het verschil is groot. Een regel zegt: gebruik ChatGPT niet bij deze opdracht. Onderwijs legt uit waarom ChatGPT een slechte keuze is voor dit specifieke doel, welk alternatief wél werkt en hoe je kritisch nadenkt over de output van een AI-model. Een student die dat begrijpt, heeft geen toezicht nodig om betere keuzes te maken.

Het meest basale probleem: grote taalmodellen zoals ChatGPT produceren regelmatig onjuiste informatie. Bronvermeldingen worden soms simpelweg verzonden, omdat een model dat werkt op patroonherkenning niet controleert of iets ook echt bestaat. Dit gebeurt vaker dan studenten verwachten. Met dat niet weet, levert een opdracht in met gehallucineerde verwijzingen.

De conclusie daaruit is niet dat AI verboden moet worden. Een goede prompt bedenken is al een vaardigheid op zich. Wie AI dwingt tot een precieze vraag, dwingt zichzelf tot

helder denken over wat je eigenlijk wil weten. Een vage vraag levert immers een vaag, en vaak onbetrouwbaar, antwoord op. Daarnaast bestaan er tools die aanzienlijk betrouwbaarder zijn voor academisch gebruik. NotebookLM, een tool van Google, genereert antwoorden uitsluitend op basis van bronnen die jij zelf aanlevert, zodat je altijd weet waar de informatie vandaan komt.

De tool genereert daarnaast podcasts, flashcards en mindmaps die studenten helpen met leren. Tools als Elicit en Consensus doorzoeken uitsluitend wetenschappelijke literatuur en koppelen elk antwoord aan de bronpaper, wat onafhankelijke verificatie mogelijk maakt.

Geen van deze dingen komt nu aan bod in het standaard onderwijsprogramma. Gelukkig zijn er mogelijkheden in het curriculum zelf om dit probleem aan te pakken. Academische Vaardigheden is een verplicht onderdeel van vrijwel iedere bachelor. Studenten leren er al hoe ze bronnen zoeken, citeren en wetenschappelijk argumenteren.

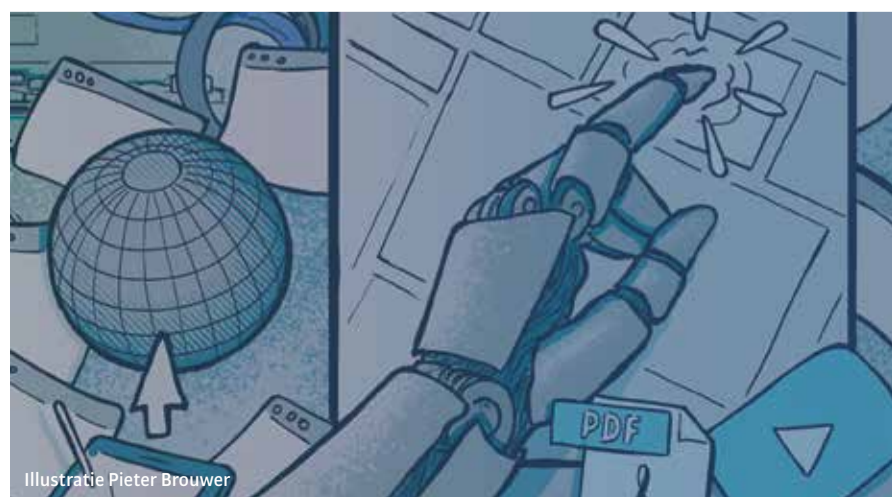
Dat zijn precies de competenties die ook nodig zijn voor verantwoord AI-gebruik: bronkritiek, zorgvuldigheid en transparantie over je werkwijze. Een module over AI past hier naadloos in: niet gericht op hoe een taalmodel technisch werkt, maar hoe je er kritisch mee omgaat.

Leiden heeft de expertise om dit in te vullen, verspreid over faculteiten en onderwijsinnovatiecentra die zich al bezighouden met AI en onderwijs. Wat ontbreekt, is de omzetting naar een concreet, verplicht onderwijsaanbod voor alle studenten.

De universiteit vergadert al ruim twee jaar over AI. Werkgroepen adviseren, beleidsdocumenten worden opgesteld en afgekeurd, nieuwe werkgroepen opgericht. Ondertussen gebruiken studenten diezelfde AI zonder enige begeleiding en klagen docenten dat ze misbruik nauwelijks kunnen controleren.

Op een gegeven moment is nog meer overleg geen voorzichtigheid meer, maar enkel uitstel.

Madelief Selter is student psychologie

Illustratie Pieter Brouwer

Erik Hazelhoff Roelfzema krijgt in 1951 bij zijn aankomst op Schiphol een krans omgehangen door Ambonese vrouwen

Makkelijk scoren met verwijten

Met ongegronde verdachtmakingen probeert Petra Alkema in haar boek *De Soldaat van Oranje ontmaskerd* het beeld van de verzetsheld te laten wankelen. Met academische benadering van feiten heeft het weinig te maken, betoogt **Carel Erasmus**.

De persoon achter de Soldaat van Oranje, oud-Leidenaar Erik Hazelhoff Roelfzema (1917-2007) blijft ook na zijn dood een magische aantrekkingskracht hebben op velen. Omgeven door avontuur, mysterie en een uitzonderlijke levensloop, heeft zijn verhaal een miljoenenpubliek bereikt via boeken, film en musical. Zo ook mij als voormalig rechtenstudent in Leiden (1985-1991). Ik raakte gefascineerd door zijn autobiografie *Op jacht naar het leven* en reisde in 2005 en 2007 naar Hawaï om Hazelhoff te interviewen. Samen met Floris Meinardi maakten we de documentaire *Soldaat voor Ambon* (2010) voor de AVRO en schreef ik het boek *De Soldaat achterna* over zijn wonderlijke leven. Maar er zijn ook mensen die hem niet kunnen uitstaan en hem een bekakte corpsbal vinden die te veel roem en aandacht heeft gekregen. Zo ook Petra Alkema, die een boek schreef met de veelzeggende titel *De Soldaat van Oranje ontmaskerd* en de nodige aandacht van pers en publiek kreeg ('Soldaat van... mislukkingen?' *Mare* 27, 30 april).

Niemand leek in staat om snel een weerwoord te bieden, en ondertussen werd het beeld van de nationale verzetsheld bewust aan het wankelen gebracht. Maar wat blijkt: het boek staat van begin tot eind vol met verwijten en ongegronde verdachtmakingen, waarbij de vooringegonnenheid en de afkeer van de auteur voor Hazelhoff er afdruipt.

Alkema gaat er prat op dat ze als politiemedewerker researcher deed. Ze vindt daardoor veel archiefstukken, maar helaas is ze niet in staat die op zorgvuldige wijze te duiden. Ze lijkt op zoek naar de kleinste verschillen, om daarmee triomfantelijk aan te tonen dat Hazelhoff wel weer een leugen moet hebben verkondigd. Ze begint haar boek met de constatering dat Hazelhoff ongetwijfeld niet op het balkon van zijn kamer aan het Rapenburg in Leiden kan hebben gestaan op 26 november 1940 toen daar tegenover Cleveringa zijn beroemde lezing hield. Als Hazelhoff schrijft dat hij op zijn balkon in de zon stond, komt Alkema met het weerbericht van die dag aanzetten, en voert aan dat er die dag helemaal geen zon was. En zo gaat de rest van het boek

'Wie echt de boeken en archieven induikt, ziet dat de "ontmaskering" niet meer is dan een persoonlijke aversie'

op dat niveau verder: een zoektocht naar de onverklaarbaarheden, om daarmee direct te concluderen dat het gelogen is. Dat Hazelhoff pas 25 jaar na de oorlog aan zijn memoires begon, is voor Alkema geen excuus.

De uitgever van Alkema schrijft bij de promotie van het boek: 'Door stelselmatig te liegen, zaken weg te laten of te verdraaien weet Hazelhoff te verhullen dat zijn verzetsdaden en andere initiatieven volledig mislukken. Sterker nog: onder zijn verantwoordelijkheid en door zijn handelen zijn er alleen maar slachtoffers te betreuren.' Alkema verwijt Hazelhoff zelfs 'medeverantwoordelijk te zijn voor het drama van het Englandspeel'. Dat is een grove geschiedvervalsing en uiterst kwetsend voor alle betrokkenen die destijds hun leven waagden, en vaak gaven, voor de strijd tegen de bezetting. Hazelhoff en anderen riskeerden hun leven door vanuit Engeland met een boot vele malen de oversteek te maken naar bezet Nederland. Als iemand iets te verwijten valt over de mislukkingen, dan was het wel de Nederlandse overheid in ballingschap, die het met de geheimhouding vaak niet zo nauw nam.

Nederland dankt zijn vrijheid juist aan mensen als Hazelhoff, en duizenden anderen, die hun nek durfden uit te steken en de strijd aangingen met de Duitse bezetter. Ook na de oorlog nam Hazelhoff nog vele malen risico's voor de vrijheid van anderen. Zo was hij directeur van Radio Free Europe, wat hem een target maakte voor meerdere moordpogingen. En berucht is zijn inspanning om de Molukkers te helpen in hun strijd om onafhankelijkheid. Hazelhoff probeerde wapens te leveren aan de Molukkers, en vloog met een watervliegtuig in een solotocht van Manilla naar de Molukken, om er bewijs te verzamelen van de inval van het Indonesische leger op Ambon.

Ik interviewde Hazelhoff uitgebreid hierover en vond in archieven de bewijsstukken van deze met mysterie omgeven missie. Ik vond zelfs bewijzen dat hij nog veel meer pogingen deed om de Molukkers te hulp te schieten. Nog jarenlang was hij actief betrokken bij plannen om wapens te smokkelen voor het verzet van de Molukken. Dat moest uiteraard geheim blijven in die jaren. Hazelhoff heeft er zelf nooit over geschreven, maar archieven van veiligheidsdiensten en getuigen die ik sprak tonen zijn tomeloze inzet aan.

Alkema duikt ook de archieven in, maar is geobsedeerd door verschillen die ze niet kan plaatsen. Dat moet dan wel weer gelogen zijn, concludeert ze. Ze speculeert er ook lustig op los: waarom zat Erik eigenlijk niet binnen in de zaal tijdens de Cleveringa-lezing? Was hij wel een echte verzetsman? En die meer dan zeventig nachtelijke vluchten als RAF-piloot naar Duisland om bommenwerpers te begeleiden? Dat was helemaal niet zo gevaarlijk, zo redeneert Alkema. Niets om je over op de borst te kloppen. Zelfs over een interview van Willem Duys met Hazelhoff kan ze iets negatiefs vinden: Erik praatte met een bekakt accent.

Zo is het makkelijk scoren. Zowel Hazelhoff als zijn vrouw en enige zoon zijn overleden. Maar wie echt de boeken en archieven induikt, ziet al snel dat de 'ontmaskering' van Alkema niet meer is dan een persoonlijke aversie tegen de in de loop der jaren ontstane heldenstatus - gewild of ongewild - van Erik Hazelhoff. Met een zorgvuldige, academische benadering van de feiten heeft het boek weinig te maken. Ik hou mijn hart vast voor de verdachten uit Alkema's strafdoSSIERS die uiteindelijk voor de rechter zijn verschenen, indien ze haar recherchewerk voor de politie ook op deze wijze heeft uitgevoerd.

Carel Erasmus is Leids alumnus en advocaat bij Advocaten van Oranje. Hij maakte de documentaire *Soldaat voor Ambon* over Erik Hazelhoff Roelfzema en schreef het boek *De Soldaat achterna*

De prijs voor een Maretje bedraagt €9,- per 30 woorden, opgegeven via redactie@mare.leidenuniv.nl uiterlijk t/m maandag 16.00 uur. Maretjes aangeboden voor commerciële doeleinden worden niet geplaatst, evenmin als Maretjes waarin zaken worden aangeboden die de waarde van €4,500 te boven gaan

Doe meer met je kennis! Vrijwilligers gezocht voor één uur per week **bijles** en **huiswerkbegeleiding** op verschillende locaties of bij de leerling thuis. **Leiden-Noord, basisonderwijs**, 7 leerlingen. Groep 4 t/m 8. **Voortgezet onderwijs**: *Engels, mbo 4. *Nederlands, Engels, vmbo basis, 3e jaar. *Nederlands, brugklas. **Leiden-Zuid**, *4 leerlingen basisonderwijs. ***Alphen aan den Rijn**, twee leerlingen basisonderwijs.

COLOFON

Mare: Rapenburg 38, 2311 EX Leiden
Postbus 9500 2300 RA Leiden
Telefoon 071-527 7272
E-mail redactie@mare.leidenuniv.nl of weekbladmare@protonmail.com
Website mareonline.nl
Twitter @weekbladmare
Mastodon @weekbladmare@mastodon.online
Bluesky @mareonline.nl
Instagram @weekbladmare
Facebook: Leids Universitair Weekblad Mare
De redactie is op vrijdag gesloten.
Oplage circa 5.000

Hoofredactie:

Frank Provoost:
frank.provoost@mare.leidenuniv.nl

Redactie:

Vincent Bongers
v.bongers@mare.leidenuniv.nl
Marcjelle van der Kraan
m.w.s.van.der.kraan@mare.leidenuniv.nl
Sebastiaan van Loosbroek
s.pvan.loosbroek@mare.leidenuniv.nl
Mark Reid
m.a.reid@mare.leidenuniv.nl

*Ook hulp gevraagd bij organisatie van de bijles, één of twee middagen per week. Onderwijswinkel Arubapad 2 (Het Gebouw), ma, wo en do 15-17u. Tel. 071-5214256. E-mail: hdkoomen@owwleiden.nl.

Maretjes-extra zijn bedoeld voor semi-commerciële instanties. De prijs voor een Maretje-extra is €23,- incl. btw voor elke vijftig woorden. U kunt deze advertenties uiterlijk op de vrijdag vóór het verschijnen van Mare opgeven bij Bureau van Vliet B.V., Wateringweg 129, 2031 EG Haarlem, |+31 (0)23-5714745, info@bureauvanvliet.com

Eise van der Steeg
e.h.van.der.steeg@mare.leidenuniv.nl
Valérie Kraaij (stagiair)
Lisanne van Veenen (stagiair)

Medewerkers:

Emiel Beinema | Lente van den Berg | Lisa Boshuizen
| Remco Breuker | Tirza de Graaf | Lorenzo Gerritsen
| Mathijs de Jong | Emma van Kalmthout | Henrik Laban
| Zahra Menguellati | Marieke Nolten | Anna Schaafsma

Art direction en vormgeving:

Marcel van den Berg, joostmarcellis.nl
Fotografie: Taco van der Eb | Marc de Haan
Illustraties: Bas van der Schot | Silas.nl

Drukwerk: Rodi Rotatiedruk, Broek op Langedijk

Advertenties: Bureau van Vliet B.V., Wateringweg 129, 2031 EG Haarlem,
Telefoon 023 - 571 47 45,
E-mail sales@bureauvanvliet.com
bureauvanvliet.com/advertentie/Weekblad

Redactieraad:

Kutsal Yesilkagit (voorzitter) | Frank Israel (vice-voorzitter)
| Alexander Pleijter (secretaris) | Annemarie Drahmman |
Nour Eldin Emarā | Rosanne Hertzberger | Hermelijn Smits

Johan Cruyff luistert naar het Nederlands volkslied, 1973. 'Hij kon keihard zijn'

Ballen met je brein

Journalist Simon Kuper werd in Leiden ‘verliefd op Nederlands voetbal’. Voordat hij zijn tiende WK gaat verslaan, vertelt hij in theatercolleges over de schoonheid van de sport en schimmige FIFA-deals. ‘Het plezier van miljarden mensen moet je niet laten vergallen door een paar *bad guys*.’

DOOR VINCENT BONGERS
FOTO BERT VERHOEFF/ANEFO

‘Mijn ouders hadden niets met voetbal’, vertelt de Brits-Franse schrijver en journalist Simon Kuper (56). ‘Vijftig jaar geleden werd mijn vader Adam hoogleraar Afrikaanse antropologie in Leiden. Op mijn zesde kwamen we in Oegstgeest wonen en ik leerde in Nederland de sport kennen. Elke avond voetballen mijn broertje en ik met de buurtjongens – het bestond toen nog niet dat meisjes tegen een bal trapt – op straat. Al mijn vriendjes waren voor het Nederlands elftal, en Oranje was toen wereldtop. Het eerste WK dat ik bewust meemaakte was dat van 1978 waar Nederland in de finale verloor van gastland Argentinië. Ik werd verliefd op de Nederlandse voetbalcultuur.’

Kuper gaat in juni voor de Britse zakenkrant *Financial Times* naar het WK in Amerika, Canada en Mexico. Het is zijn tiende mondiale toernooi. Vorig jaar verscheen het boek *De wereld aan mijn voeten* over de vorige negen edities waar hij bij was. Op dinsdag 26 mei geeft hij een theatercollege in Den Haag, en op zondag 31 mei staat hij in de Leidse Schouwburg. Johan Cruyff was een bepalend figuur voor Kuper. Hij kwam in 1981 na verschillende avonturen in het buitenland terug naar Ajax. ‘Het was alsof iemand het licht aandede in een donkere kamer. Cruyff bracht echt het voetbalevangelie, had ook leren verwoorden hoe de sport gespeeld moest worden.’

Cruyff hamerde op het belang van pressing, het wisselen van positie en nadenken in het veld: het zogenoemde totaalvoetbal. ‘Het is een spel dat je ook nadrukkelijk met je brein speelt. In 1986 verhuisden we naar Londen, en ging ik daar voetballen maar het leek haast een andere sport. Ik stond op het middenveld maar in Engeland vloog de bal alleen nog maar over mij heen: van de keeper naar de spits. Nu is dat al lang niet meer zo.’

Later leerde Kuper ook de donkere kanten van Cruyff kennen. ‘Hij kon keihard zijn. Ik heb hem in 2000 in Barcelona geïnterviewd voor *The Observer*. De krant had hem daarvoor betaald, maar achteraf vond hij het niet voldoende. Het onderhandelen hield bij hem nooit op.’ Maanden later schreef Kuper een stuk in voetbalblad *Hard Gras* over de ontmoeting met zijn jeugdheld. ‘Cruyff dacht toen: die journalist krijgt ontzettend veel geld om dat verhaal te schrijven, hij profiteert van mij. Hij liet vervolgens in “zijn” media *De Telegraaf* en *Voetbal International* nare stukken over mij schrijven. Dat was ontzettend pijnlijk. ‘Ik sprak een keer met Johnny Rep (spits van Oranje in de jaren 70, red.) over die nare ervaring en hij zei: “Zo is Johan. Maar dat moet je niet opschrijven hoor, want dan maakt hij me kapot.” Rep was toen al in de vijftig en nog steeds erg bang voor Cruyff.’

In het theatercollege zal Kuper onder andere ingaan op de twijfelachtige handelwijze van Gianni Infantino, de voorzitter van de wereldvoetbalbond FIFA. ‘Hij presenteert zich als een soort paus van het voetbal en heeft het idee dat hij een van de mannen is die de wereld runt. Onlangs probeerde hij op het FIFA-congres de voorzitter van de Palestijnse voetbalbond handen te laten schudden met een bestuurder van de Israëlische bond – alsof ze aan een wedstrijd hadden meegedaan, het laatste fluitsignaal had geklonken en het nu toch echt tijd voor vrede was. De handreiking werd geweigerd en het draaide uit op een beschamende vertoning.’

Eerder had Infantino een vredesprijs verzonden om Trump te paaien. ‘De bond heeft al honderd jaar het vrij naïeve idee dat je met voetbal vrede kunt brengen.’

De FIFA-baas mag dan megalomaan zijn, maar hij heeft wel degelijk invloed die verder reikt dan het voetbal. ‘Hij is opgeklimmen naar het niveau van de groep mannen dat zonder democratisch gedoe handelt.’ Trump, Poetin en Infantino

spreken elkaar vaak en de FIFA-voorzitter verschijnt ook op plekken die niets met sport te maken hebben. ‘Hij was bijvoorbeeld aanwezig in Washington bij het tekenen van de Abraham-akkoorden in 2020 waarin de diplomatieke banden tussen Israël en een aantal Arabische staten werden genormaliseerd.’

De organiserende landen van het komende WK leven op gespannen voet met elkaar. ‘Hun WK-bid kwam tot stand onder heel andere omstandigheden: toen waren de drie landen juist naar elkaar toe aan het groeien. Maar Trump zal er nu eerder voor kiezen om op de medeorganisatoren in te hakken. Canada en Mexico hangen er een beetje bij. Vrijwel alle belangrijke wedstrijden zijn in de VS.’

Kuper was ook bij de controversiële WK’s in Rusland en Qatar. ‘Die landen wilden een vriendelijk gezicht aan de wereld tonen.’ Maar Amerika wil zich helemaal niet als ‘knuffelland’ presenteren. ‘Trumps uitstraling is: andere landen zijn klootzakken. Hij draagt een soort sadisme uit en zit helemaal niet te wachten op Senegalezen en Haïtianen die voor het WK naar de VS komen. Als ICE hen in de cel smijt, gaat hij daar echt geen excuses voor maken.’

‘Als ICE straks Haïtianen in de cel smijt, gaat Trump echt geen excuses maken’

Howe duister de politiek rondom het WK ook mag zijn, Kuper verzet zich tegen een eventuele boycot. ‘Trump en Infantino zijn *bad guys*, maar ik vind voetbal nog steeds prachtig. Het plezier van miljarden mensen moet je niet laten vergallen door dit soort types. Het WK is groter dan de president.’

Hij bewaart goede herinneringen aan het toernooi van 1998 in Frankrijk. ‘Dat was de laatste keer dat Oranje constant mooi voetbal speelde. Ik leerde het Franse leven kennen en had ook voor het eerst genoeg geld om daarvan te genieten.’ Een paar jaar later kocht hij een appartement in Parijs en inmiddels is hij Frans staatsburger. Kuper heeft drie kinderen en zijn twee zoons zijn fan van het Franse elftal. Het boek is aan hen opgedragen: ‘Voor Leo en Joey, ook al zijn ze voor Frankrijk.’

‘Ik ben nog steeds fan van Oranje en ben twee keer met ze naar Frankrijk-Nederland geweest. Beide keren werd Oranje dik ingemaakt. Dat was ontzettend gênant voor mij. De autoriteitsverhoudingen binnen het gezin werden even omgedraaid. We stonden tussen de Oranjefans, allemaal lieve en aardige mensen. Ik had er tegenop gezien maar het werd, ondanks de zware nederlaag, een heel leuke avond.’

Kuper schat de kans dat Oranje het WK wint op zo’n vijf procent. ‘De voorhoede van Oranje is heel erg matig en dan wordt het moeilijk om sprankelend voetbal te spelen. Maar ook niet al te goede Nederlandse spelers hebben meestal een vrij hoge voetbalintelligentie en dan kun je ook met een minder sterk elftal een finale halen, zoals in 2010.’

Simon Kuper, *De macht van het WK Voetbal*. Koninklijke Schouwburg Den Haag, 26 mei, € 17,50 - € 36,50. Leidse Schouwburg, 31 mei, € 12,50 - € 37,50

universiteitsraadsverkiezingen 2026

18-21 MAY, 2026

STEM LAG*

"DE UNIVERSITEIT, DAT ZIJN WIJ"

MEER INFO

*Leidse Academische Gemeenschap

‘In de klimhal is iedereen vrolijk en vriendelijk’

DOOR EMIEL BEINEMA
FOTO MARC DE HAAN

Wat doe je bij boulderhal Krachtstof?

‘Ik sta voornamelijk achter de bar, maar leg nieuwe mensen ook uit wat klimmen is en wat de veiligheidsregels zijn. Af en toe loop ik een rondje door de hal, dan kijk ik of iedereen zich aan die regels houdt. Verder maak ik heel veel koffie en thee en af en toe wat te eten.

‘Als mensen koffie met melk bestellen, probeer ik daar altijd iets leuks van te maken. Al mijn collega’s hebben een baristacursus gedaan, maar ik ben niet minder goed. Ze leerden daar vooral de

basis, die had ik al. Gaandeweg leer je natuurlijk steeds meer. Ze denken er nu over een cursus voor gevorderden te houden, dus wellicht komt dat nog.’

Oefen je ook met je eigen koffie?

‘Nee, ik drink altijd zwarte koffie. Heel soms een cappuccino, maar ik drink zo veel koffie. Als ik acht cappuccino’s zou drinken, kan dat niet goed zijn.’

En acht zwarte koffie wel?

‘Nee, hahaha. Maar dat is denk ik iets minder erg.’

Wat vind je het leukste aan je werk?

‘Het allerleukst vind ik een praatje maken met bezoekers. Ze hebben altijd zin om te klimmen en om hier te zijn. Ik houd echt van mensen. Iedereen die hier komt, is heel open, vriendelijk en vrolijk. Mensen hebben begrip als ze even moeten wachten en ze geven vaak complimentjes. Ik heb ook in een supermarkt gewerkt, daar was dat minder.

‘Mijn collega’s zijn ook superlief. Het is echt een soort familie waarin je terecht komt. Iedereen checkt altijd even in bij elkaar hoe het gaat. We gaan ook wel eens samen uit en sommigen gaan samen op vakantie.’

Ik zie ook een hond lopen, mag die naar binnen?

‘Ja, die is hier wel vaker. Je mag je huisdier hier meenemen. Ik neem soms ook mijn kat Soep mee. Die vindt het leuker om mee te gaan dan alleen thuis te zitten. Het is een heel hondachtige kat, zeggen we altijd. Hij is niet bang.

‘Toen hij nog een kitten was, dacht ik: ik neem hem gewoon een keer mee. Dan went hij aan drukker plekken, voor als hij een keer moet logeren. Hij liep gelijk overal rond en ging naar mensen toe die binnenkwamen. Voor honden rent hij soms wel weg, dat ligt eraan hoe de hond reageert. Als die stil blijft, gaat Soep er soms naartoe. Een heel raar beest, eigenlijk.’

COLUMN | MATHIJS DE JONG

Tussen alle fitte en slanke vrouwen voelde ik mij dik en lelijk

Als een voormalig onzeker mollig jochie spreekt de laatste *looksmaxxing*-trend mij zeer aan. Zeker in mijn bubbel waar het toch vooral om het innerlijk en het verstand gaat, lijkt me de poging om je looks te maximaliseren niet geheel onbelangrijk. Want laten we eerlijk zijn: het oog wil ook wat.

Het fenomeen *looksmaxxing* kent vele vormen. Van het spuiten van anabolen tot het breken van je eigen botten om je benen te laten verlengen tot de ideale lengte (ten minste 1 meter en 80 centimeter).

Gelukkig zitten er ook aspecten aan die wat beter haalbaar zijn en minder geld kosten: zorgen voor zo min mogelijk *body fat*. Dit heb ik voor mijzelf maar vrij vertaald

naar 1) gezond eten en 2) veel sporten.

Veel voormalig dikke mensen hebben echter vaak een pestpokkepleurishekel aan sporten. Zo ook ik. Toen ik onlangs hoorde dat iemand een *trail marathon* door de Oostenrijkse bergen had gerend, kreeg ik het spontaan benauwd en bestelde onmiddellijk een biertje om mijn gespannen spieren weer wat te doen ontspannen. Rennen acht ik een activiteit voor doodlopers, naar de sportschool gaan noem ik: Groot Onderhoud.

Het moge duidelijk zijn dat ik weinig ‘plezier’ haal uit de activiteiten die men onder de categorie ‘sporten’ schaaft. Het probleem: bewegen resulteert in spierpijn (en pijn is goed) maar pijn is vooral ook: niet leuk. Mijn odyssee: op zoek naar een sport die ik daadwerkelijk leuk vind.

En in die onophoudelijke zoektocht werd mij iets fantastisch (in de originele zin van het woord d.i.: ‘aan de fantasie ontsproten’) voorgesteld. Of ik wilde meedoen aan een... ‘*Pussycat Dolls Rocycle Class*’.

En wellicht dat het kwam door Mijn Gevoelens voor de persoon die mij meevroeg, maar na enkele dagen getwij-

feld te hebben, stemde ik toch met dit belachelijke plan in.

Die ochtend zat ik tussen een groep van zo’n dertig mensen op een veel te smal zadel met plastic wielenschientjes die de vrije bloedcirculatie in mijn beide voeten vrijwel tot een stilstand bracht. Het was, op een paar rode lampen na, vrijwel donker. Overal waar ik keek zag ik fitte, slanke vrouwen. De instructeur, eveneens een fitte, slanke vrouw, kwam als een commandant binnen, ons een peptalk gevend waar de gemiddelde masochist nog bang van wordt. Ik voelde mij dik en lelijk. Nadat zij plaatsgenomen had op de fiets op het podium en de luchtverversers begonnen te loeien, ving de muziek aan en volgde een fysieke hel die zijn weerga niet kende.

Zou ik het nog een keer doen?

Nee, *rocycle* is naast moeilijk hip ook moeilijk duur. Werd er gelookmaxxt? Ook niet: ik zag er na afloop in ieder geval nog altijd hetzelfde uit.

Wel weet ik dat ik iets ervoer wat velen zullen ervaren als ze naar de hitsige hitjes van The Pussycat Dolls luisteren: een shitload aan plezier.

Mathijs de Jong is student rechten

‘Zoals zoveel mensen heb ik een pestpokkepleurishekel aan sporten’